

tek a thrák Chersonesből, a hol uralkodó volt, de fényes győzelmet aratott rajtuk Marathon mellett? Ezután azon szigeteket akarta megfenyíteni, a melyek a perzsákhoz csatlakoztak s minthogy ez nem sikerült neki, az atheneiek súlyos bírságot róttak rá s ezt lefizetni nem bírva, börtönbe vetetett s ott mikor halt meg?

4. Természetrizai kérdés.

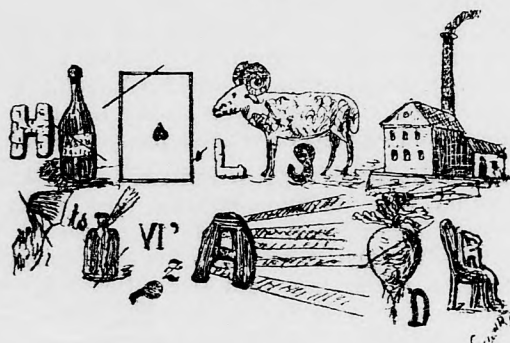
Melyik állat az, amely 55 cm. hosszú! Európában és Ázsiában él, finom bundája gesztenye barna, nyaka és melle aranysárga, nagyon vérszomjas ragadozó, prédáját kisebb állatok, nyul és baromfi képezik. Jó prémet szolgáltat.

5. Vegytani kérdés.

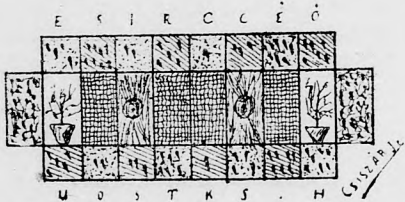
Három egyenlő $r = 16$ m. küllőjű kör érintkezik; mekkora kerületeik között az idom?

6. Képtalány.

I.

II.

A 43-ik számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:
Számítási kérdés: 5 tonnát vásárolt, mindegyikért fizetett 605 frtot 550 helyett $x(y + 55) = 3025$; $(x + 1/2)y = 3025$. — **Földrajzi kérdés:** Az üzbegek. — **Történelmi kérdés:** Pákoz, az ütközet 1848 szept. 19-én volt. Jellasic Bécsebe szökött. — **Természetrizai kérdés:** Repce v. káposztarepce. (brassicapapus oleifera); a keresztések (cruciferae) rendjébe tartozik. — **Vegytani kérdés:** Propionsav; 1400-nál forr. — **Képrejtrény:** I. Zrinyi Miklós. — II. A remény a keserű csalódás rózsás kezdete.

«Kosmos» műintézet nyomása. Budapest, VI., Aradi-utca 8.

A fejtörő kérdések megfejtői: Hodács Ágoston, Orbán Károly, Némethy Béla, Hirschl Jenő, Domonkos Géza, Gulyás István, Pintér Gyula, Henney Bertalan, Hautor Béla, Spengler Ödön, Berger János, Deutsch Lajos, Teleki Béla, Bruczker Ede, Wagner Sándor, Török Károly, Herbler Lajos, Nagy Kálmán, Szigeti Sándor, Salmayer Ferencz, Steinberger Lajos, Fodor Béla, Sziklay József, Kurcz Géza, Zombory Dezső, Hegedüs Ferencz, Tólas Béla, Fekete Géza, Liebelt Ferencz, Vajda Péter Nagy László, Berényi Antal, Havasy Jenő, Mayer Frigyes, Dajkovits István, Tamásy Géza, Kállai Béla, Rauer Gyula, Hazay Imre, Glasz Jenő, Ráder Gusztáv, Deutsch Manó, Várady Béla, Khon Károly, Reich Gyula, Gadó István, Acs János, Grau József, Offenmüller Zsigmond, Kerényi Béla, Weisz Lipót.

A könyvjutalmat Grau József nyerte el Bpestén József-körút 16. sz.

Szerkesztői telefon.

K. S. Csinos fordítás. Pápai. A vers egy kis simittással jöhet. Ö. előfizető. Az érettségi után Bécsben legjobb a diplomacziái pályára készülni. M. László. Terebes. Igaza van, magunk se vettük észre; bizonyára kevés volt a hely s a szedő kihagyta. Ilyesmí gyakran megtörténik. De azért csak nem neheztesz? M. Gyula. Kérjük még egyszer pontos címét. N. F. Pécs. A Tom-titból most egyelőre nem közölünk kísérleteket. Az Atheaneum az idei karácsonyra ismét egy új kötetet ad ki a fizikai kísérletekből. Annak idején majd mi is közölni fogunk belőle mutatványokat. Az ára talán 2 frt lesz. B. Lajos. A tanári pálya nem jövedelmező s azon magasra jutni nem lehet. Nem is a fizetés nagyságáért keresik fel e pályát, hanem hivatásból. **Semper idem.** Irodalmi működésből is lehet megélni. Az újságírók abból élnek, Herczeg Ferencz jövedelmét nem tudjuk, de azt biztosan mondhatjuk, hogy 3 ezer forinttal most több a jövedelme, mint eddig volt, mert most képviselő lett. X. J. Székesfehérvár. Hogy maguk örülnek K. A. tanár megválasztásának azt elhiszük. Hogy ő most mit fog csinálni, azt mi nem tudhatjuk. Talán megtéríti a honatyákat. —én. Bekötési táblát az idén is csináltatunk. Hogy mindenki idejében megrendelje azt csak úgy érzük el, ha záros határidőt tűzünk ki a megrendelésre. Tavaly sokan rendetlenül küldték be a pénzt, így történt, hogy némelyiknek nem jutott tábla, mert mi csak annyit csináltattunk, a hány előfizetőnk volt rá, okulva az előző évi veszteségen, mikor vagy 40 darab a nyakunkon maradt. Sz. K. Gyula. A «Szilveszter éjjelén» nem közölhető. A papirkosárba ment. — A lap szélküldésére vonatkozó felszólalások, cím-változtatások s előfizetési pénzek nem a szerkesztőségbe, hanem a kiadóhivatalba (Teréz-körút 23.) küldendők. Több kérdésre a jövő számban.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt
 A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA.

Előfizetési árak:		SZERKESZTŐ:		SZERKESZTŐSÉG:	
Egész evre	4 frt.	Dr. RUPP KORNEL		Budapest, IX., Soroksári-utca 31.	
Fél evre	2 frt.	főgymnasiunai tanár.		KIADÓHIVATAL:	
Negyed evre	1 frt.			Budapest, VI., Teréz-körút 23. sz.	
Megjelenik minden vasárnap.		Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.		KÉZIRATOKAT nem adunk vissza.	

Második kiadás.

Kemény Zsigmond báró összes munkáinak második kiadását most szervezi Gyulai Pál. Közülök a «Férj és nő» meg «Gyulai» ép a napokban hagyta el a sajtót.

Ez pusztán könyvészeti esemény és semmi egyéb — első hallomásra. De a ki nem siklik el figyelmetlenül a fekete betűk fölött és a dolgok velejébe szeret hatolni, annak a hír olvasására egy mélységes rád kiált fülébe és lelki szemei előtt valósággal megdöbbenő viszonyokról lebben föl a fátyol.

Idé s tova felszázadnál több idő telt el azon ponttól fogva, mikor Kemény Zsigmond irodalmi működését megkezdette. Ötven esztendőnél többnek kellett leperegnem, hogy Kemény Zsigmond összes regényei másodikban lassan nyomdafestéket. És tegyük hozzá, hogy még most se jutottak volna ebbe a boldog stádiumba, ha nem lett volna egy-két (s ezzel nem mondunk sem kevesebbet, sem többet) érdemes férfi, ki orozapírulás nélkül nem állhatta ezt a szégyenletes állapotot.

Igen, Kemény Zsigmond legtöbb műve még a jó Heckenast kiadásában árvalkodott eddig. Egyiket-másikat tartós utánjárás révén lehetett csak kézbe kapni. És így ment ez ötven esztendőn keresztül, mialatt irodalmi hystriók selejtes munkáinknak valósággal jubiláris kiadásait ünnepelhettek. Hisz napjainkban is lépten-nyomon megcsapja fülünket, hogy ez meg az a «szenzációs» román nevetségesen kevés idő alatt ennyi meg ennyi kiadást ért — még a mi hazánkban is.

Óh, mily kacagató iróniája a sorsnak! Kemény Zsigmondot, kihez hasonló mély szellemet prózai irodalmunkban hiába keresünk,

kit a maga görögös tisztaságu vonásaival és megdöbbenő pontosságu jellem- és cselekvényrajzaival a külföld dús Pantheonja is örömmel fogadna kebelébe, kinek költői iránya páratlan a maga nemében, úgy, hogy a világ-irodalom rengeteg mezején találunk nála nagyobb írókat, de hozzá hasonlót nem; ezt a Kemény Zsigmondot manapság úgy kell fölfedezni a «művelt» magyar közönség előtt és bemutatni neki, mint anya teszi ezt serdülő lányával, kit először visz nyilvános táncmulatságra.

Az még indokolt és érthető, ha Dugonics András könyvei dohosodnak a sűtban a nagy közönség miatt: azok régi idők emlékei, tényleg fölkiáltójelek, elavult termékek előtte. De Kemény Zsigmondot olvasottságra nézve majd hogyanem a Tinódiak és Gyöngyösiek kategóriájába iktatni: érthetetlen és szomorú, nagyon szomorú tünemény. Nem igen tévedünk, ha Kemény Zsigmond sajnálatos elhanyagoltatását a felszeg irányba terelt, korrumpált közizlésnek tudjuk be. A közélet hasonló jelenségeihez képest az ugynevezett modern irodalmi éretek is újra, folytonosan újra áhitozik, váltig csiklandoztatót hajszol. Szenzáció az egész irodalom terén! Ma csak drámai fordulatokban bővelkedő, minden áron érdekes, kétségbeejtően érdekes, raffinált problémákat hánytorgató, kényes társadalmi jelenségeket bonczoló regény számíthat sikerre. A ki jámborul védelmére kel a régibb, az igazán költői iránynak, azon rajtszárada a «vaskalapos» név.

Ily körülmények közt természetes, hogy áldozatul esik szegény Kemény Zsigmond. Ráolvassák, hogy nehéz, sőt unalmas olvasmány

és a benne nyilatkozó sötét világnézet megriasztja azt, ki épenséggel rája fanyalodott. Pedig az illetén kritikusok tán ugyanakkor kéjmemorban üsznek, egy idegizgató, divatos regény fölött, melynek világnézete még százszorta sötétebb és kietlenebb, de persze a mi napjainkban játszik és vagyon benne hűhó, szenzáció tömémenten! — Valóban, a korszak ezen elkorcsosult izlését, mely Keményt ignorálja, mivel sem lehet találóbban összehasonlítani, mint az ezópusi kakassal, mely becsmerőleg dobja félre a talált *gyöngyöt*. Neki annál többet ér egy szem — *köles!*

Pedig Kemény Zsigmond értékének megítéléséhez nem kell «czébbeli» embernek, tudós-nak lenni. Tisztába jöhet vele bárki, ha regényeit elolvasta és gondolkodni, meg érezni tud. Az beleélhette magát a «Zord idők» nyájas dobokavári refektóriumába, a «Rajongók» viharterhes légkörébe, az «Özveggy és leánya» zordon romantikájába, meg ama társadalomba, melyben a «Férj és nő» n.ozog. Az aggódó szeretettel és részvétellel kísérhette a rokon-szenves Komjáthy Elemért meg a Mikó fiukat veszélyes útjaikon; iszonyattal kívánhatta a bosszuért epedő Barnabás Deák, a kaján Kassay és az alszenteskedő Tarnóczyné czélgjainak meghiusultát; az együtt küzdhetett Jenő Edvárdal Don Quijote-esatákat utolérhetetlen eszményekért és együtt érezhette a szegény szombatos pappal emberi méltósága lábbaltiprásának gyalázatát; annak szánó sóhaja belevegyülhetett Péchy Simon vigasztalan fohászzkodásába: «Oh az én elhibázott életem!» és könnyet ejthetett Dorának, Tarnóczy Évának, a szép szombatos papnénak és Eliznek sorsán, kiknek hervadása liliomhullás volt. — Ezek a

jellemek, ezek az emberek! Csupa magvas erő, sötét nagyság: felfogásuknál, élvezésük-nél magasodik a lélek! Kemény Zsigmond költészete maga egy fekete gyémánt, mely látszólag elettelen méhéből csak úgy ontja a kápráztató sugarakat.

És ha mindezt meglátoljuk, oszlik bensőnk-ből a jogos panasz keserűje. Elfog a reménykedés. Lehetetlen, hogy a szép, jó és igaz, ily szertelen mértéke érvényre ne jusson. Ez a közöny egy szellemóriásunk, egy irodalmi hőroszunk iránt csak rövidéletű lehet. Egy kor fattyuhajtásos áramlata, elfogult divatja nem kérkedhetik azzal, hogy örök törvény. Voltak századok, mikor Homerost, Horatiust és a klasszikusokat a kolostorok buzgó népén kívül lélek sem ismerte. A 19. század végén pedig nem jelentkeznek oly tünetek, melyek félössé tennék ily tespedés bekövetkezését. Hiszszük, sejtjük, érezzük, hogy itt az idő, mikor Kemény Zsigmond szellemét kiengeszteli az általános méltánylás az eddig elszenvedett mellőzésért és munkái egy nemzet tisztult izlésű közönségének hatalmas táborához szólnak, nem pedig, mint eddig, egy elenyésző csekély körhöz. És a jelen második kiadás újabb meg újabb kiadások alapja leszen.

Végül hozzád fordulunk, romlatlan izlésű magyar ifjuság érettebb része! Téged még nem vesztegetett meg a kor divatjának e fajta visszassága. Benned teljes öserejében és üdeségében lüktet még az idealizmus. Itt vannak számodra Kemény Zsigmond művei, bennük nyílik számodra a tanulás és okulás, az izlés forrása, belőlük intenek feléd a szép, a jó, az igaz halhatatlan eszméi!

Itt az irás forgassátok!

K. A.

MIAMIS KIRÁLY.

Irta: WALDEN EDMUND.

A rendes katonaság oldalvást fordult és egy kis haraszt mögött állott fel, a mely szükség esetén védelmül is szolgálhatott neki. A francziáknak sejtelmük sem volt az ellenség számáról, habár az indiánok már előző nap jelentették az angolok közeledését.

A legnagyobb izgatottságban várták barátaink a történéndőket.

Az indiánok már javában küzdöttek. Dieskan még hétszázat küldött előre, ő azonban ott maradt a harasztnál.

A harez a menet elő részén már szünőfél-

ben volt, sietve vágattak a tábornokhoz a hadsegédek az üzenettel. Most ágyudörgést hallottak.

— A dolog komoly lesz, — mondá Sir Richard.

— Lesz situáció, — morgá Bob.

A francia parancsnok meglepetésére jobbról sortüzet adtak és csakhamar látták, a menekülő indiánokat, már hallatszott az angolok örömrivalgása és dobpergése.

Dieskan két századot vezényelt előre, felállította jobbfelé agyuit.

— A mi embereink előnyomulnak, — mondotta Sir Richard.

Az izgatottság egyre fokozódott, Waytetának tetszett az örült harez zaj.

Annyit tudtak most már, hogy Dieskant váratlan támadás érte és hogy most csak védelemre szorítkozik a francia csapat.

A két század, melyet jobb oldalról állított fel a tábornok, szintén tüzből volt már, összevissza kiabáltak a katonák «vive la roi»-t és «hurra»-t. Minthogy jobbról sem várhattak győzelmet a francziák, a tábornok még egy századot küldött oda, az összes tartalékcsoportokat oda vezényeltette a harasztba és lákat vágatott az utra.

A menet éléről és jobbról is mind közelebből hallatszott az ágyuszó, jelöl, hogy az angol csapatok mindkét oldalról erősen törnek előre.

Most megszólaltak a francziák ágyúi is és jobb oldalról előtörtek az angol gránátosok és visszaszorították a francia katonákat.

Wayteta az ágyudőrej hallatára hangos örömben tört ki. Az angolok jobb oldalról is, előlről is erősen szorították a francziákat. Most végre löttek a francziák a haraszt mögöl is és avval kitörött a küzdelem az egész vonalon. Az ágyu dörgött, a puska ropogott.

Burns és társai néhány fa között a földre ültek.

Már füst borította az egész harasztot. Waytetának nagyon tetszett a hadi zaj és minden ágyulövés csak fokozta örömét.

Épp mellette dörögtek a francziák ágyúi, midőn egyszerre csak felugrott helyéről Wayteta és hangosan énekelt. Karácsonyi dalba kezdett, mint az angolok mondják Christmas carol-ba.

Holy Christmas,
Mercy Time.

dalolt az örült.

Amíg az elmebeteg ezt énekelte, Bobot nagy izgatottság fogta el, Wayteta csak énekelt és tánczolt örülten.

— Az Isten szerelmeért, honnan hozod elő ezt a dalt? Mondd meg! — kiáltott Bob.

Holle Christmas,
Mercy Time

énekelt tovább is Wayteta.

Az erőteljes Bob csak úgy reszketett minden tagjában e dal hallatára. Csudálkozva nézték őt a többiek.

— Fuldokló hangon kiáltotta Bob. — Ned! Ned! Te vagy az? Ned?

— Igen, igen — kiáltott az örült, — most megint tudom — Bob és Ned, így szokott kiáltani az öreg asszony lefekvés előtt. Bob és Ned együtt aludtak, s ketten énekeltek a karácsonyi dalt.

— Uram, istenem! Ned, Ned, szegény szerencsétlen testvérem! Erre megölelte Waytetát és úgy zokogott, mintha csak gyermek volna. — Most már tudom, hol láttam arcod mását. Elfeledkeztek a romboló esatáról.

Burnsot és Richardot is meglepte e saját-szerű, váratlan találkozás.

Mindjobban ropogtak a puskák az angolok «hurra» kiáltása mindközelebb s közelebb jött. Menekülő francia katonák szaladtak el mellettük, azután feltűntek a gránátosok piros kabátjai is.

Tovább már nem tartóztathatta magát. Bob, tele tüdővel kiabált «hurra»-t.

Ujabb s újabb angol csapatok nyomultak előre. — Most itt az ideje, hogy ha át akarunk menni a mi embereikhez, — mondá Bob, — a mire mindnyájan elindultak.

Csuda, hogy nem esett bántódásuk, csak úgy zugtak körülöttük a golyók.

Végre kiértek az erdőből és ekkor látták, hogy hosszú sorban közelednek az angol csapatok.

Előhaladtak, egyszer csak megszólítja őket egy angol tiszt:

— Kik vagytok?

— Mi francia foglyok voltunk, a kiket a ti vitésétek mentett meg, — volt Lord Sommerset válasza.

— Jó. De csak menjete ki a küzdtérről, ott künn nagyobb biztonságban vagytok. Ugy tettek és egy másik harasztba értek, a hol felkelő sereget találtak.

Alig értek oda, már is örült üvöltés hallatszott a fölkelők mögött s csakhamar előnyomultak az indiánok.

De még alig abban a pillanatban megdördültek a gyarmatosok ágyúi és hirtelenül visszaszorították a vörösöket, akik helyett most az angolok meglepetésére francziák jelentek meg.

Most a francziák harcztoltak sikerrel, a hátulról való támadás nem tévesztette el hatását: az angol gránátosok visszavonultak.

Ugy látszik elég jókor érkezett északról a francia sereg másik része.

Borzasztóan dühöngött a harez a másik kis harasztban.

Itt angol gránátosok indiánokkal küzdöttek és tömegesen hullottak el azok fegyverei alatt.

A csapatokra osztott felkelő sereg között egy fiatal ezredes lovagolt.

Szép, komoly volt arca, csillogó kék szemei bátorságra vallottak, míg nyugodt tartása önuralmat árult el.

Távesővén nézte a küzdő csapatokat és aztán így szólt a mellette levő hadsegédnek:

— Menj el a pensylvaniciakhoz, Petnom.

Ugy lett, mint előre megmondtam, midőn látam a támadást. Mondd meg nekik, csatlakozzanak a visszaszorított rendes katonasághoz és ne adják fel a győzelem reményét. Majd elbánnak a francziákkal.

A másik hadsegédhez pedig így szólt az ifju parancsnok:

— Mondja meg Gates, a schawnoknak, támadják meg oldalvást az ellenséget és csinaljanak utat a gránátosoknak.

(Folytatása következik.)

Az én költő barátom.

— A «Tanulók Lapja» számára. —

Édes emlékezés, vezess csak vissza abba a kis padlásszobába, amelyben dombháti gimnázista koromban évekig laktam! Milyen boldog, milyen meglepődött voltam én abban a szűk, kékre festett ferde tetűjű oduban! Minden ingó-bingó jószágom együtt volt abban a kis fészekben: az én könyvszekrénynek csufolt egyetlen szál deszkám, amelyen azonban az iskolai könyveken kívül már néhány olesó áron beszerzett klasszikus, mint például Arany, Petőfi, Vörösmarty stb. is díszelgett, — az én megszámlálhatlan tintafoltokkal behintett, a csillogos égre emlékeztető íróasztalom, amely egyszersmind ebédlő- és reggeliző asztalul is szolgált, — az én négy, valamikor ruganyos székem, amelyeknek összehidalt, besüppedt középe két-égbesetten hasonlított némely moesári mádfaj fészkéhez — keskeny ágyam, melyet az én költő barátom »kínpadnak» nevezett el s a többi. Ha valami prózai szempontból akartam volna tekinteni szobámat a barátomnak határozott ellenvéleményével találkoztam volna, aki ezt a sötétes lyukat a poézise fényével oly szépen ki tudta világítani, tündérpálotává tudta varázsolni, különösen akkor, mikor velem szemben épen ennek a párjában lakott.

Csak egy spanyolfal-ajtó választott el a barátomtól.

A padlás sarka két egyenlő részre volt osztva, ezek voltak a diákszobák. A «politikai térkép» szerint az én odám balra, barátomé pedig jobbra esett. Ő is gimnázista volt, mint én, csak hogy egy osztálylyal föllebb járt. A legbensőbb barátság fejlődött ki köztünk, úgy, hogy a többiek csak Castor és Polluxnak hittak bennünket. Tanulmányait és kedvenc foglalatosságait mindegyikünk egyedül végezte szobájában — így egyeztünk meg egymás között,

különben annyszor látogattunk át egymáshoz, ahány csillag van az égen, ahány felhő a vidéken, ahány virág a mezőben, ahány levél az erdőben.

— Miénk a legkedélyesebb két odú a világon! — kiáltott föl ilyenkor az én költő barátom, mialatt kék szemei csak úgy ragyogtak az ábrándos lelkesedéstől — a te kékfalú szobádat a «Caprii kék barlangnak» az én zöld szobámat «Egeria berkének» szeretném nevezni. Nem vagyunk mi a párával burkolt földrie kényszerítve, tisztább levegőt szívunk mi, szellemi lények módjára az aether magasabb régióban lakozunk. Nem a vásári zajban, a szűk utcák tömkelegében, a mindennapi enyém és tied miatti harezban áll a mi asztalunk és szé-
künk, nem, magasan az emberi nem fölött, ahova vásári láрма csak mint méhdongás halatszik föl. Apostolként szeretnék gyakran a ezivakodó, szűkkeblű emberek közé lépni se fölszólítani őket:

Jertek velem e vásári zajból,
A világ úgy is oly mostoha;
Megment titeket ezernyi bajtól
E nyugodalmas padlásszoba.

— Ő, kedves poétám — fakadtam ki ilyenkor — annyi embernek tán mégis szűk lenne az «Egeria berke» — meg a «Caprii kék barlang»!

De az ő kék szemei csak tovább ragyogtak és azzal vágott vissza, hogy specializálta a mondást, amit egyszer az én klasszikusomból olvastam: «A nagy világon e kívül nincsen számodra hely» . . . Majd tovább folytatta — a forgó földgolyó minden éghajlata, minden öve egyesítve van szobáinkban: télen megizleljük az északi sark hideg, edző, aczélező hűvös-

ségét, nyáron az egyenlítő virágillatos csalogató bódító levegőjét.

— Te tán virágoknak képzeled az egereket, meg a patkányokat és hivatagó, csalogató szózatnak a tetőnket ellepő macskák panaszos, nyávogását? — kérdeztem anélkül, hogy válaszra érdemesítettem volna.

— A nyári éjek hűs fuvalmában — ragadta tovább fantáziája a lelkesült poétát — a mérsékelt égöv kellemes változatosságát, a fenyőerdők illatos lehelletét, a szende csillagok szemérmes pislogását, a hold üdítő ezüsthényét egyesíti. Szabadon siklik át szemünk a fél város fölött. Háztetőknek, toronycsúcsoknak nézné őket a közönséges ember, akinek homlokát nem érte a géniusz csókja, de mi, édes Castorom, mi másnak látjuk, különösen, ha a hold szelid világa a bűbajos fénypalástba öltözteti őket és a Mátra csuesait ezüst keretbe foglalja:

Alattam ezüstös, végtelen rónaság
Távolabb a Mátra hatalmas bércei,
Oh, csak költő tudja, mindezt megérteni . . .

— Ha aztán a tél teleaggatja fehér jégcsapjaival e tetőket, ama csúcsokat, akkor teljes a csalódás; ilyenkor azt hiszem, mintha Azsia óriását a Himalayát látnám, melynek neve tudvalevőleg annyit jelent, mint: az örök hó hazája:

A legmagasabb
Csúcsodon állok,
S a legigazabb
Szívvel csodállak
Ő Himalája,
Fátyolát Máya
Fejemen látja;
Te tetted rája!

Ilyeneket és még egyebet tudott az én költő barátom a szobáink védelmére fölhozni. Amint látszik, ő verseket is faragott, de hisz, azért nevezem költőnek. Amíg én üres óráimban a nagyon is prózai papifigurák készítésével foglalkoztam, ő fölkapott Pegazusára és azzal úgy a földi, mint a másvilágot benyargalta. Amíg az én tenyerem enyvtől és ráragadt tarka papirdarabaktól volt szennyes, ő alabastrom fehér kezében tartotta arany írónját (egyszerű bronz tollszárat) és fényes gondolatait szavakba fűzve márványfehér papírra vetette. A késő ős napja, a falu új papja, tavaszi gyöngyvirág, meg a frakkos diák, festő rózsabimbó, a fölborult hintó, lágy őszi fuvalom, alacsony rágalom, minden szép jelenség, mint mutat föld és ég, körbeforgó hórak, rozs-szuljáró órák, áldozatul estek, tollhegyre kerültek ezammogó spondeus, ropogó dactylus, valóban a formák, rimmel is megtoldvák. Rö-

vid és hosszú strófák, rimesek vagy rímtelenek tucatszám láttak napvilágot; benne volt minden fenkölt gondolat, ami az emberi keblet hevíti, minden, ami az érző szívet meghatja. A «kész dolgok» egy szép piros szattyánbőr kötésű füzetbe kerültek, melynek czimlapján ez állt:

Kebelhangok.
Érzelmi daiok
irta

Ez a három vonás tényleg ott titkolódzott a czimlapon.

Pedig azon a helyen a szerző nevének kellett volna ékeskednie. Csakhogy épen itt volt a bökkenő. Ő adáz végezet, az ifju, akinek fényes homlokára a költészet muzsája lehelte csókját, épen ez az ifju egy határozottan prózai nevet örökölt szüleitől: Barom Jónásnak hitták szégyent! Akárhogy igyekezett is ő széles körben hirdetni, hogy ez nagyon régi név és hogy a régi világban a «vagyon» szónak felelt meg, de tagadhatatlan, hogy már a mai világban épen nem volt költői névnek mondható; Barom — még hozzá legkevésbé illik egy lyrikushoz. Képzeljük csak el valamely udvari könyvkereskedő kirakatát: a sok szép könyv között ott díszlik a közepén egy fényes kiállítású vaskos kötet, a boríték csinos arabeszkjeivel már messziről fölkelti egy gyengéd lelkületű leányka figyelmét, oda is megy, élénk tetszéssel vizsgálja a könyvet, el is határozza, hogy megszerzi, de ime, tekintete az aranybetűs fölírásra esik:

Kebelhangok.
Érzelmi dalok
irta
Barom Jónás.

Tízet teszek egy ellen, hogy az a gyengéd lelkületű lányka gunyos mosolyra vonja picziny száját és kacagva megy odább: nincs kedve a Barom költeményeit beszerezni!

Mindezt tudta jól az én költő barátom, tudatában volt a tragikus sorsnak, amely nevéhez fűződik. Azt hiszem, ezzel is lehetett megmagyarázni azt a bubánatos hangulatot, amely verseit előttem és a többi beavatott előtt oly vonzóvá tette.

— Mégis napvilágot fognak látni a «Kebelhangok», szokta volt mondani öntudatos arccal — de a név, a név! — Kebelhangok — irta Barom — — sohasem bírna e kis füzet e névvel zöld ágra vergődni! Oh, ismerem én jól ezt a csufondáros emberiséget, amely

a fénylőt befeketíteni, a kimagaslót a porba vonni igyekeznek!

Világos, hogy Castor iparkodott Polluxát vizsgáltatni;

— Nagyon sötét színekben látod a jövőt édes Barom barátom — szóltam hozzá — hisz az utolsó magyar lantost is Tinódi-nak hitták, ami szerintem elég plebejusi név. Mégis elismerik az érdemeit, mégis méltatják. Ő később a jól hangzó Lantos nevet vette föl és a lapos Tinódiból lett Tinódi Lantos Sebestyén: Van egy híres lyrikusunk, valami Esztergályos nevezetű, ez is, mivel ugyanabban a városban volt egy hasonló nevű éjjeli bakter, hát hozzáfűzte nevéhez a szülőhelye nevét s lett belőle Királypataki Esztergályos Gáspár. Ilyen jögn te is vehetsz föl egy másik nevet és lehetsz, mivel Ökörhátan születél, Ökörhát Barom Jónás, ez meg már szép név.

Én mindezt jóhiszeműleg, csupa jóakarattal mondtam, ő azonban szomorúan nézett végig rajtam és így szólt:

— Ugyan, hagyd abba, ne sértegesd a fületem. Ez a nevedet még nevetségesebbé tenné. Királypatak nagyon csinos kis falu, vadregényes vidéken, míg Ökörhátról mindenki tudja, hogy illatáról már messziről föl lehet ismerni benne a disznóhízáló telepet. Mindenkinek eszébe jutna a nóta hogy: «Ökörhát disznóvásár, tillaárom haj! és sokkal több gunyolódásnak lennék kitéve, mint amugy. Ő Castor, nem ismered te az embereket!

Mialatt egy zárjelben erősen kételkedtem afölött, hogy a versfaragásból jobban meg lehet tanulni az emberismeretet, mint akár a papirragasztásból, könnyedén odavetettem neki.

— Ha neked nem tetszik a neved, ami derék őseidnek is becsületes neve volt — igaz, most jut eszembe, hogy Dante is csak annyit jelent, hogy szarvasbőr, mégis Homér és Shakespeare melle sorozzák a tulajdonosát — szóval, ha nem tetszik a neved, hát végy föl valami álnevet, például a neved latin fordítását.

— Soha! sikoltott az én költő barátom visszautasítólag, azt azonban megtehetem, hogy valami jóhangzású nevet veszek föl, de te át fogod érezni édes Castorom, hogy minő fájdalmat okozhat az egy költőnek, ha nem a saját nevével lép be a muzsák kegyeltjeinek körébe.

— Egyéb tanácsot nem adhatok — feleltem — de tán majd ad az idő, hisz, azt szokták mondani, hogy idővel mindenhez megjön a jó tanács.

— Tán folyamodni fogok a neved megvál-

toztatásáért (akkor még nehezebben ment ez a dolog) és ebből az alkalomból egy ódát, vagy egy himnuszt fogok a folyamodványom mellett benyújtani.

Ez édes vigasszal szívében költött tovább az én Jónás barátom. A város közeleiben egy gyár porrá égett, neki már kellett erre is valamit írni:

Leégett a bocskorgyárak haszonleső embereknél;
Jóillatu áldozat ez a haragos isteneknek!

Én részemről visszatértem az enyves bögrémhez és ragasztottam a papírt tovább.

Megesett néha az én költő barátommal és ez nem is oly csodálatraméltó dolog — hogy kifogyott a lelkesedése, csütörtököt mondott a fantáziája; ilyenkor aztán hozzám fordult, hogy essék meg rajta a szívem, és kettesben sopánkodtunk a költői véna kiapadása miatt. Mint-hogy pedig én nagyon engedékeny, rábirható természetű voltam, többször beugratott az ő fura vállalataiba.

— Igazán isteni ez a csillagos este! kiáltott be hozzám egy dermesztő hideg téli estén, amint az «Egéria berké»-ből az én Caprii kék barlangomba, dugta fejét — mit szólnal Castor még egy utolsó sétához az erdőben? Azt hiszem, fenséges lesz e séta a leveltelen tölgyek alatt, melyek Gigászok módjára nyujtogatják csupasz karjaikat az égboltozat felé — és ha majd az ágak hálózatán keresztül kigyulni látjuk az égi lángok millióit! Ó, ti fenyes égi lángok, kiket a fák fölött látok! Ládd Castor, már megint találtam rimet, tudod oly könnyen megy ez nálam. (Hát még majd azután, gondoltam magamban) Ugy-e el fogsz kísérni?

Én motyogtam ugyan valamit késői időről, meg irgalmatlan hidegről, de végre is rávéttem magamat. Kiosontunk a kapun fölül az országútra. A mérges hideg orrunkat, fülünket majd hogy le nem ette, váltig melegíteni, dörzsölni kellett, hogy érdemes testrészeink jelenlétét biztosítsuk; eszünkünk patkói erősen kopogtak a kővé merdt uton: a félhold ezüst esőnek módjára uszott a megszámlálhatatlan csillagok között. Minthogy csak a gyors menés volt egyedüli védelmünk a hideg ellen, elég hamar érkezünk a célhoz. A sötét, hallgatag erdő elnyelt bennünket. Csodálatos fényben ragyogtak a hatalmas tölgyek ágairól függő jégcsapok, itt-amott erősen ropogtak a megmerevült ágak testünk sulya alatt — különben köröskörül ünnepélyes csöndesség uralkodott aszép téli éjszakában. Csak az erdő tulsó oldaláról, ahol néhány parasztház lapult meg a hatalmas tölgyek árnyékában, hallatszott néha néha egy álmos kutyá ugatás.

Az én költő barátom extázisba gerjedt. — Mily fönséges, mily ünnepélyes — kiáltotta — ez a téli éj az erdőn! Hát nem hasonlítanak e hatalmas tölgyek a Gigászokhoz, melyek néma kétségbeeséssel emelik meztelen karjaikat az ég felé. Hallgatva birkózik a láthatatlan erővel minden ág! A lebilincsel természet vágyai, sóhajai nyerne kifejezést e faóriások maguktartásában. Hát az ágak finom, gyengéd hálózata mily élesen válik le a sötétké égboltról! Egy csodálatos filigrán, amihez a granadai márvány palota díszítése sílfi. Ezeket át ezrével csillannak az égi lángok, amelyek a leghatalmasabb, az égi dómnak kupoláját ékesítik. Ilyen boltozat alatt a hold az ezüst csillár. Ez évszázados fak csak porszemek az égi dóm falának csillagaihoz. Ó, ha ez égi pázstörtőzket nézem, az örökkévalóság lehellete hat reám, kéréleg nyujtom fölfelé kezeimet e siralom völgyéből — — —

Krrreces! hallatszott e pillanatban az ijesztő robbanás; lelkesült barátom majd hogy egészen el nem sülyedt a szemeim előtt. Elfogott a rémület. Mi történt? Mialatt mi fagyos orrainkat az égnek irányozva szakadatlan sóhajtoztuk, hogy: föl, föl, az én költő barátom jároműve gazdáját egy hegyi patak fölé vitte, melynek vékony burka leszakadt alatta. Szegény Jónás derekig esett a jeges vízbe, de oly szerencsétlenül, hogy moccani se tudott.

És miután már tisztába jöttem a helyzettel, odaugrottam, megragadtam a költőt a hóna alatt, és éppen úgy, amint más közönséges embert szokás, kivonszoltam őt a «hülden eleméből, mely esalfa hideggel vette őt körül», a szárazra. Ott állott elkényeszeredett arcuzal, vaczogó fogakkal, teljesen öntudatos állapotban.

A lelkesedés legesekélyebb szikra nélkül és — ó Múza, főd el arcodat! — a te Jónásod úgy káromkodott, mint egy fuvaros, akinek lovai elakadtak valami kátyuban. Majd megpukkadtam a nevetéstől a rideg próza fölött, ami az előbbi lelkes szavakat fölváltotta. Hasamat fogva kacagtam, egyik «Gigásznak» támaszkodva. — Ostobább vagy a nevető galambnál — dörmögte ő mérgesen.

Pedig bizony inkább részvétet érdemelt volna, mert teljesen átázott bugyogója a legközelebbi perezben már esontta fagyott és aem kevéssé hátráltatta őt a menésben; lábainm mint ő mondá, úgy elhidegültek, keményre fagytak, mint két jégcsap. Mit volt, mit tenni? — A parasztviskókban — így szóltam hozzá, amiket amott látsz, már mindenki alszik, nincs más hátra, minthogy futólépésben visszamenjünk a városba. Add ide karodat; míg az er-

dőből kivezettek, az országuton majd jobban esik a menés!

Ugy is történt. Éjjel elmúlt már, midőn a szerencsétlen költői kirándulás után ágyaink kikötőjébe (ő mondta ám így!) eveztünk. Én azonban már másnap beirtam Jónás monológját a komikus befejezéssel tréfás könyvembe, amelyvel látogatóba jövő barátaimat szoktam mulattatni. Az őszinte lelkesedés mimikájával a csillagos éghez intézett monológnál és a beszakadási jelenetnél óriási hatást értem el, amint az én költő barátom nagylelkűen eltűrt, mivel a jó tréfát ő is szerette.

Egy más alkalommal — szép nyári nap volt — titkolózó hangon tudatta velem barátom, hogy egy kis kirándulást teszünk a virágos rétre. — Egy «Nefejejs» című költeményen dolgozom most — mondá hozzám, — melynek első strófája imígyen szól:

Csöndes patak partján,
Nefejejtek mellett
Egy a másik karján,
Kéz a kézben mennek.

De tovább, daczara élénk emlékeimnek, nem tudtam folytatni. Remélem, ha a virágos réten szalagként átfutó patak partján egymás mellett sétálunk, hát megjön a többi is. Ugye velem jössz, Castor?

Ez esetben is hajlandó volt a prózai papirmunkás költő barátjával egy ideális kirándulás örömeit megosztani.

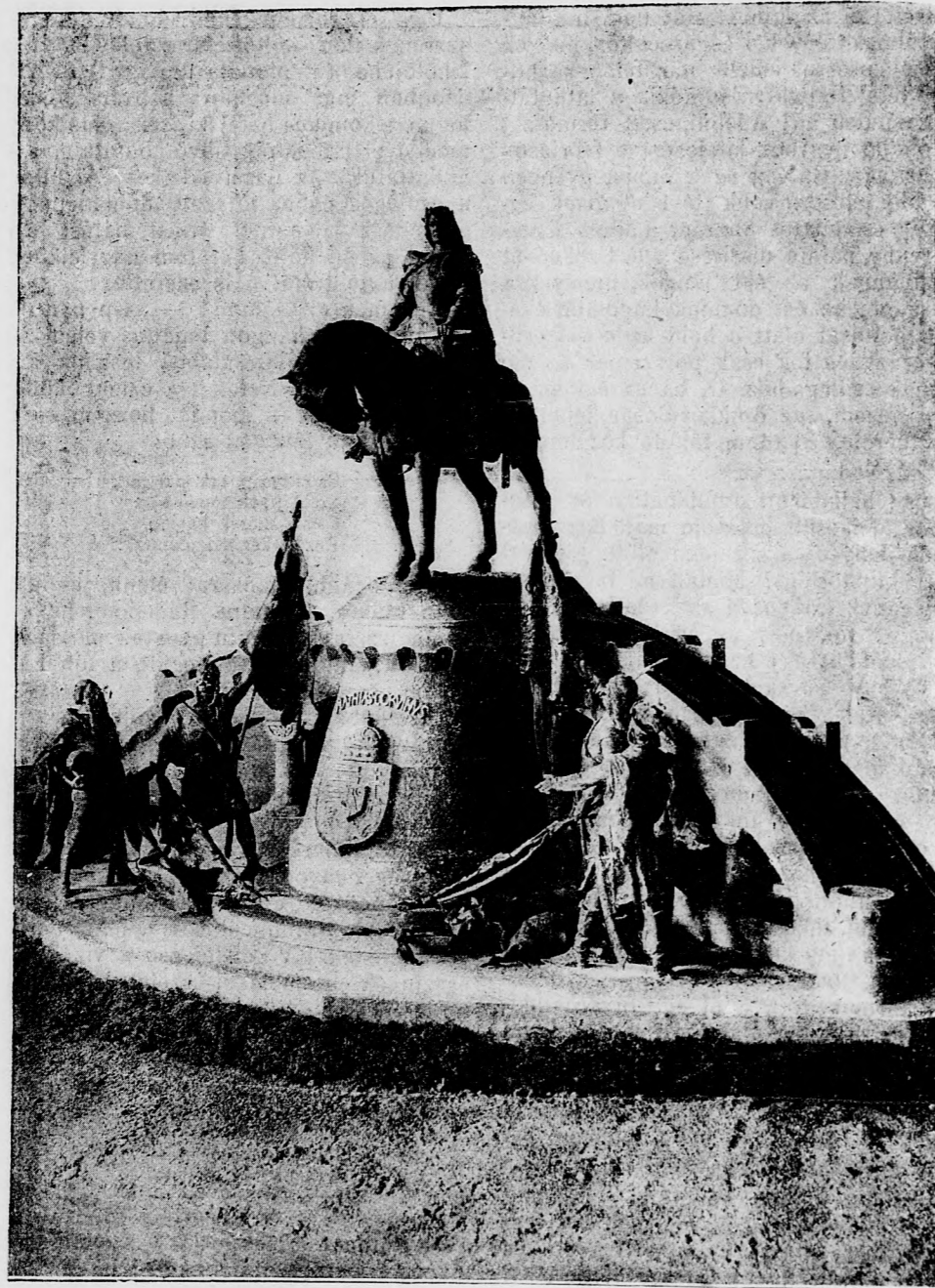
Ragyogó júniusi nap aranyozta be a réteket, amelyek röviddel a szénaaratás előtt lévén, tarkabarka virágaik és illatos füveik teljességében pompáztak. Mily káprázatos fényben tündököltek a rózsaszínű és fehér orchideák, a sárga ranunculusok, a fehér umbelliferák s a többiek. A nefejejések a víz fölé hajolva égszínké szemeikkel szeliden, félenken néztek ránk.

— Ugy érzem, mintha az inspiráció már jönne — vélekedett barátom és előrántá jegyzőkönyvét, melybe hangosan deklamálva írta a vers folytatását:

Im itt e kékszemű
Bájos virág mellett
Leborulok — — —

— Hát nem összetiporják a szénámat ezek az átkozott városi tintanyalók! — harsant meg mögöttünk egy goromba hang.

Ijedten fordultunk hátra. Egy rákvörös, dühös ábrázat, meg egy nagyon is kifejezésteljes módon fölemelt fütykös ötlött szemünkbe. «A paraszt!» — kiáltottuk egyszerre rémülten és gyászos futásban kerestünk menedéket. Ez

A KOLOZSVÁRI MÁTYÁS SZOBOR.

ŐSZSZEL.

esetben én kerültem e három egyénből álló személyforgalom élére, mögöttem vágatott a költő, a ki igazi homerosi hős példájára gyalázó szavakat váltott az utánunk rohanó paraszttal. Átugrottunk egy túske bokor kerítésen — a melyben ruháink némely részeit emlékül hagytuk, éppugy, mint a bárányok gypja szokott főnnakadni a számartövisen — azután a tulsó oldalon futottunk egy részletet, majd átszöktünk egy széles csatornán, (a mely ugyancsak nem a parasztnak való mesterség volt); sioux indiánok módjára surrantunk át az erdei dülő másik oldalára, ott még megkerültük az utolsó uborkáskertet, és egy nagyon sűrű bozótban tűntünk el. Itt biztonságban voltunk. Jó ideig hallottuk még dühös üldözőnk atkozódását, de nyilván nyomunkat vesztette és mi megmenekültünk tőle.

— És ilyen szűkkeblű, durva kamaszt nevezed te költeményeidben «jámbor földmivesnek» — szóltam barátomhoz szemrehányó hangon.

— No, megállj csak — lihegte elkésereodve — ma ismertem csak meg ezt a nációt! Már a «Nefejejs» című költeményem végén leszidom ezeket a durva embereket, a kiknek nincs fogékonyságuk ahhoz, hogy miként járkálhat egy költői láb a nefelejéseken.

— Igen, tedd meg — biztatám őt, már előre örülve magamban, miként fogjuk semmivé tenni a durva parasztokat.

Mennyi ilyenféle kalandot tudnék még elmondani, a mit az én költő barátommal átéltem.

Kedves Jónásom, én derék Jónás barátom, merre vagy te most? az idő és sors elválasztott bennünket egymástól, a kik annyi évig laktunk az Egéria berkében és a Caprii kék barlangban békében és barátságban, örömet és fájdalmat megosztottunk, a poézist és prózát egyaránt megízleltük éppugy, mint kozmás rántottlevesét a mi derék kosztosasszonyunknak a derék Kripka Zsuzsánnának, a ki mindent tudott, mindent hallott és mindent látott, a ki ennél-

fogva legnagyobb betegségeinkből is kigyógyított vöröshagymával, herbateával meg nem is tudom én még mivel: igaz — meg ráolvasással. Te váltál először, mikor az abituriensek tarka tarkája ékesítette szép szőkefürtös fejedet. En egy évvel később távoztam. Elég élénken változottunk eleinte a leveleket. Nagy csapasok tettek később próbára bennünket: szüleink halála. Különböző pályákon néztünk állás, kenyer után. Idegen országba is vetődött hosszabb időre, hol egyik, hol másik. A levelek elmara- doztak és végre egyikünk sem tudott a másikról semmit. De én azért naponta rád gondolok Kedves Jónásom! nem mulasztom el időnként figyelemmel a könyvkiadásokat, hátha megpillanthatnám egyszer

Kebelhangok.

— Erzelmi költemények —
irta

Vajjon milyen álnevet vettél fel? De vettél bár magyar, német, francia, angol, görög, arab, szíriai, kaldeai vagy hindosztáni nevet álnevének, légy meggyőződve, fölismerem az én derék Jónásomat! Még nem érkezett el a boldog pillanat, hogy a Kebelhangokat valamelyik kirakatban lássam, de meg fogom látni, sugja egy benső hang. De igyekezzél, igyekezzél édes Jónásom, mert lassankint mind a ketten — megvénülünk!

Édes emlékezet, vezess vissza mégegyszer abba a kis padlásszobába, a melyben dombháti gimnázista koromban oly boldog voltam! Milyen jókedvű, milyen meglegedett voltam én az Egéria berkével határos Caprii kék barlangban! Még ma is suttogják az öregedő ember ajkai egy híres költő mondását, a kit azonban nem Jónásnak hittak, mert Lord Byron a neve: az a mondás így szól: I wold, I were a careless child! Óh bár mégegyszer gyermek lehetnék!

Szölcssy F.

Tompa, Petőfi, Arany.

— A «Tanulók Lapja» számára. —

Az Athenaeum cz. folyóirat 1841—42. évfolyamában két, egymást követő évben két költőnk lép fel. Az egyik még magán viseli a romanticismus eszelősségét, mesterkélttségét, a másik már első megnyilatkozásában is elárulja azon eredeti vonásokat, melyek költészetét állandóan jellemzik. Tompát «Alkonyatkor», Petőfi «Borozója» után ismeri meg a közön-

ség. A Népregék és Mondák 1846-ban, rövid 20 nap alatt már második kiadást értek, midőn még ismeretlen Toldi nagy költője. 1847-ben azonban a Kisfaludy-Társaság pályázatán Szuhay Mátyás elől a szalontai jegyző viszi el a babért, s ez időtől kezdve az új iránynak, a népies költészetnek, a nép-nemzeti alapon megújított műköltészetnek három nagy kép-

viselőjét együtt és egymás mellett említi az irodalom és közönség.

A közös felfogás, rokon származás az azonos czél munkáján kívül a barátság gyöngéd kötelékeivel fűzi egymáshoz e három költőt. Mind hárman a népköltészetből indulnak ki, mind hárman a néptől veszik származásukat. A rimaszombati egyszerű iparos, a kis-kőrösi mészáros és a nagy-szalontai földmives fia a nép gyermekei. Ime, alapja annak a belső ragaszkodásnak, melylyel fajuk, a nép iránt, annak sorsa, viszonyai és nyelve iránt viseltetnek.

Csokonai is a nép fia volt, egy Toldi, Fazekas, Czuczor pályája csak igazolja, hogy a nép igaz barátai mindig azok, pedig a népet megszeretni sokszor nehéz — a kik csontjából való csont, vérből való vér. Megszeretni azonban még nem elég. A népköltőre még más feladat is vár: a szeretet által felemelni, nemes vonásaiban megkedveltetni és megbecsültetni. És valóban ezt tették a mi költőink.

A hivatását öntudatosan értő és valló Arany a fajsajátságoknak oly nemes képviselőjét alkotta meg, mint az ismeretlenség homályából erős akarata által feltörekvő pórsuhancz Toldi. Tompa a pipás kántor vámos-ujfalusi jegyzőt, Petőfi János vitézének rokonszenves hősét, kit ártatlanul hazudóvá, tréfásan nagyzólvá tehetnek a körülmények, de szívjósága, egyszerű, természetes érzése mindig tiszta és ép marad.

A néppel való közvetlen érintkezés — hisz Tompa lelkipásztor volt, Arany előbb tanító, utóbb községének jegyzője, Petőfi szintén hasonló körökben forgott, — kölcsönözte költészetüknek azt a reális színezetet, mely az erényeket úgy, mint a fogyatkozásokat nem elvontságokban, hanem hussal és vérrel bíró alakokban tünteti fel. Képzelmök oly vidékekről szedi fel képeit, melynek utait a nép szelleme szokta járni: (V. ö. Tompa: Jávofáról. Árvalányhaj. Szuhay Mátyás. Petőfi: János vitéz. A helység kalapácsa. — Arany Toldi. Jóna ördöge. Bolond Istók, stb.) oly inditekokból szövődnek meséik, a minők vezetnek a népet öntudatlan művészkedésében, gyermek alkotásaiban.

A nép szeretetében nyilvánuló demokratizmus jellemző sajátja mind hármuknak, csak a megnyilatkozási forma más. Tompa és Arany demokratizmusa igaz és mély, de elfogulatlan.

Petőfi szereti a népet, de szeretetében egyoldalú és igaztalan, Tompa mindig a fényesség szempontjából ítél, a nagyokat a nemesekeket büneik

mellett erényeikért is becsülni tudja. Aranyt concillans természetes mindig a kölcsönös türelem, engesztelékenység s az ellentétek kibékítése felé vonja.

Petőfi népszerűségében pillanatra sem szabad kételkednünk, de midőn a nép iránti rokon szenv felébresztésére egy másik végletet keres — a nemesség elleni gyűlölséget hirdeti — aligha a szerencsés módot választja, s e nemű kifakadásában már alig nemes. A fajszeretettel együtt jár költőinknél az anyaföldnek, a szülőföldnek szeretete.

Az Alföld rónái, végtelen síkságai igazi otthonuk. Ha Petőfi nemes elragadtatással az Alföldet gulyáival, méneseivel, csikósaival, arany kalászaival, dült kéményü esárdáival s lakóival, a szomjas betyárokkal, nyárfaerdőivel s a visító véresékekkel, a bús árvalányhajjal igézőbbnek találja a vadregényes fenyesek homályánál: Tompa bár búval válnék meg a dombos vidéktől, mégis szívesen vallja második otthonának a síkságot, mert szebbek, szabadabbak az árnyéktalan puszták, a tavak vidéke, az azok felett krugató darvak, sások liljoma, a zügó nádas a vadmadárral, a szétszórt karámok a délibáb, a nyargaló csikós stb. Aranyt is az alföld vonzza. Még akkor is, midőn már fényes palotában élhet, valami folyton megújuló vágy kelet felé viszi, oda a szülőföldre, a szalontai otthonba, hol mindenkit ismer, s mindenki ismerőse, hol független nyugalmat, zöld lomb árnyán csendes fészket talál. És ha Petőfinek kedves madara a golya mely a bogár hátú kunyhó nádtetején kelepelget, Tompa szint-oly szeretettel fordul az Alföld madárvilágához, a fecskéhez, fülemiléhez, a pacsirtához a golyához, melytől derült napjaiban, a kétségbeesés maró fájdalmai között megküldi lemondó üzenetét.

Az anyaföld szeretete már magában foglalja a természet szeretetét. Tompában a természet vonzalma a legerősebb és legbensőbb. «A természet az én szerelmem» — mondja egy helyt maga. Ő a természetet benső barátjává avatja, szenvedéseinek, fájdalmának bizalmas tolmácsává teszi. Kedélyvilágának, hangulatának leginkább megfelelő a borongó, sötét ősz, s ha lelkében még megcsillan olykor egy-egy sugár, az is csak a hervatag őszre emlékeztet, melynek másodvirágaival üzi pajzán játékát a esalóka fény.

(Folytatása következik.)

Jókai „Sárga rózsa“-ja.

— A «Tanulók Lapja» számára. —

Decsi Sándor jellemének egyik legjobban kiemelkedő vonása a büszkeség, a mely nem engedi, hogy az a leány legyen az övé, a ki már más szeretője is volt. — Nem kell neki az orgona virág, ha darázs megszállta, méh kiszívta. — Honnan oltódott belé ez a büszkeség? Az egyszerű paraszt csikós sokkal büszkébb, mint számtalan uri gavallér. — Klárka tiszta és érintetlen, mint a hamvas gyümölcs, és Sándornak mégsem kell. — E jellemvonást a milieu elméletből magyarázhatjuk. — Ugyanis a pusztai lakásban a sikság és azon működő hatalmas természeti erők látása felkelti a gyengeség melancholikus érzését; de viszont az a tudat, hogy e hatalmas erőkkel szemben is győzedelmesen kerül ki, az erő önértetét s így a büszkeséget hívja életre. — Így kapcsolódik a naturalistikus felfogás az ideálshoz, mert a realis felfogás szolgáltatja indító ok hozza létre az ideális kifejeletet.

Lacza Ferkó, a deli gulyás, már kevésbé ideális alak, ámbar az eszményítés hatása az ő jellemén is mutatkozik. — Epen ellentéte Decsi Sándornak; ez maga a megtestesült becsület, az «a czél szentesíti az eszközt» elvét vallja. — A csikós elhagyja szeretőjét, lovát, el a Hortobágyot, mert nem akarja, nem tudja hazugsággal megváltani magát, pedig csak rá kellene hagyni a felcsere, hogy rendetlenül dobog a szive; de erre azt mondja: «Hátha rendetlenül dobog, annak nem én vagyok az oka, hanem a «Sárga rózsa» ott a Hortobágyon». — Lacza Ferkó pedig nem átalja kukának tétetni magát s mikor a katonaságtól illetéknépen megszabadul, el akarja csábítani becsületes társának a kedvesét is. — Decsi Sándor csupa tűz, hev; Lacza Ferkó phlegmatikus, hidegvérű. — Mintha abból az antagonisból mely a ló és az ökör közt van, valami a gazdáikra is ragadt volna; a tüzes, fékezhetetlen csikó mellé mily jól illik Decsi Sándor; s képzelhetünk-e az órákig hallgatagon elkérődző ökör mellé jobb gulyást, mint a zárkozott Lacza Ferkót?

De bár mennyire is különböznek egymástól, egy dologban hasonlatosak: a forró szerelemben. — A «Sárga rózsa» bódító illata egyiké fejükbe szállott, mindkettőjüknek; s a kit az megbűvölt, az nem szabadulhat a varázstól, még ha oda bujik is, hol már madár sem jár. — De egy virágot két leány nem tűzhet a keblére; a dolog a foks végére kerül s a Decsi Sándor izmos karja meg a költői igazságszolgáltatás áldozata Lacza Ferkó lesz. — De Sándornak

most már nem kell a leány: vissza tartja önértete és lelkiismerete, mely nem engedi, hogy ellenfelének holtteste legyen boldogságának küszöbe. — Abban a pillanatban, mikor fokosa lesujtja Ferkót, oda van lelki nyugalma, az az ütés nemcsak a gulyást öli meg, hanem az ő boldogságának végső roncsait is összezuzza. — Ebben a pillanatban ő is megsemmisül, mert lelkének morális tartalma kimerül. — Mikor a viharban, a melyben «zapor hullott alá nagy szakadással, mennykő vágott alá nagy lobogással», tova vágat, bátran szájába adhatta volna a költő Bánk mondasát:

«Nem ezt akartam én».

De ennek a pusztai tragédiának a hősei nem járnak kothurnusokban, nem tartanak pathetikus szónoklatokat, hanem cselekesznek. — S nem az az igazi dráma, a mely dialógokban van írva, hanem az, melyben cselekvény van. — S e tekintetben a Sárga rózsa drámai munka, mert azzá teszik a jellemek, melyek minden költői műnek, de különösen a drámának életői. — A költő bennünket egyszerre in medias res vezet; az első fejezetben már ott áll a gordiusi csomó: a «Sárga rózsa» bírása a két hős előtt. — Hogy a kifejelet tragikus lesz, azt sejtjük, mert két éles kard közül egyiknek törnie kell. — Lacza Ferkó köznapi felfogás szerint is megérdemli sorsát; de hogy Sándor is elveszítse nyugalma, boldogságát, azt már csak a magasabb költői igazságszolgáltatással párosult tragikai felfogás követelte. — De Sándor igazán tragikus hős. — Megvan benne mindaz, mi tragikai cselekvésre alkalmassá teszi. — A jellembeli kiválóság és gyarlóság a tragikum sine qua nonja. — Minél jobban áthatja egyik a másikat, annál teljesebb a tragikum. — Decsi Sándornak egyenessége, becsületesége jellemzősége nincs messze a fenségtől. — De ő, a ki saját jólétéért nem tagit elveitől, másért hazudik. — A szerelem győzedelmeskedik elvein; s ebben a pillanatban elveszíti lelki egyensúlyát; azt mondja a hazudás után: «annyit sem érek már, mint az a fületlen pityke, a mi a lajbimról leszakadt». — Az az ember, a ki így beszél magáról, minden rosszat megtud tenni, annak már nincs mit vesztenie. — S egy ilyen ember, ilyen férfi semmisül meg egy leányért. — De jól mondta Jókai, hogy a szerelem világrontó, világbontó elmentum.

(Folytatása következik.)

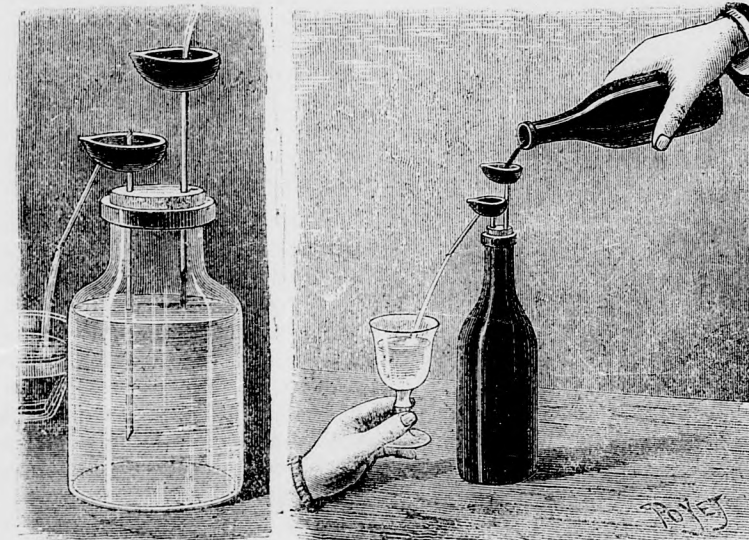
Fizikai kísérletek.*

Köczkázatom, hogy egyik-másik jókedvű olvasom fölkiált:

— Bort vízzé változtatni? az nem nagy mesterség. Megfordítva többet érne.

Ez a produkezió azonban éppen csak ugy érdekes és csak ugy lehetséges, hogy mindenkinek szeme láttára bort töltünk és mégis viz csorog a pohárba.

Először tiszta vízzel próbáljuk ki az igen egyszerű szerkezetet, melyet rajzunkon a baloldali kisebbik ábra igen világosan mutat be. Veszünk egy öblösszájú üveget, háromnegyedrésznyire megtöltjük vízzel és szorosán bedugaszoljuk, a dugó szélét viasszal le is tapasztva, hogy levegő se ki, se be ne hatolhasson. A dugóba két lyukaeskát furunk s ezekben két

Vízzé vált bor.

vastag szalmaszálat dugunk, a lyukakat, aztán a szalmaszálak körül légmentesen be-tapasztván. Az egyik szalmaszál mélyen lenyulik az üvegnek majdnem fenekéig, el-tenben a másiknak csak a vége ér be és nem érinti a vizet. Mindkét szalmacsövecskének a hegyibe aprócska medenczét illesztünk, a mire egy-egy dióhéj is jó. — Az egyik dióhéjba, mely a felső szalmaszála van szánva, közepén lyukaeskát furunk, s ebbe illesztjük a szalma csövecskét úgy, hogy a dióhéjba öntött folyadék a szalmacsövecskén át le-fusson az üvegbe. — Az alacsonyabba helyezett dióhéjba két lyukaeskát furunk s a közepén furba ugy huzzuk bele a szalmaszálat, hogy a vége kissé kimeredjen. A másik lyukaeska oldalvást lesz és ebbe külön csövecskét dugunk. Ez lesz a csap, mely a folyadékot kivezeti az alája tett pohárba.

* Az Athenaeum által kiadott Tom-Titből.

Ha ekép pontosan elkészítettük az üveget most vizet töltünk a felső dióhéjba, ez a viz lefut az üvegbe s itt természetesen a viz magasabbra fog emelkedni. Amde ezzel a viz fölött levő levegő összenyomul s mert a dugót légmentesen elzártuk, a levegő el nem illanhat. A sűrített levegő bizonyos magasságon fölül nem eresztí a vizet, mivel pedig még folyvást jön be viz, tehát a sűrített levegő ugyanannyit, amennyi bejön a felső csövön, kiszorít a másik csövecskén át. Ekép az üveg valóságos Danai-dák hordaja, melyet megtölteni lehetetlen.

E magában véve is érdekes kísérlettel végezhetjük azt a tréfát, hogy bort töltünk az egyik csőbe és viz jön ki a másikon.

E végből sötét színű üveget veszünk, hogy a beavatatlan néző ne lássa, mi történik az üvegben. Az üveget háromnegyedrésznyire vízzel megtöltjük meg és általában egészen ugy állítjuk össze az egész szerkezetet, mint a hogy fentebb elő van adva. A különbség ott kezdődik, hogy mikor a bűvös üvecskét produkáljuk, bort töltünk a felső dióhéjba. Anézők megkö-

tolhatják előzetesen, hogy csakugyan bor. És ha megkóstolják, hogy a másik csövecskén mi csorog ki, ugy találják, hogy biz az tiszta viz.

A szalmacsövecskén lassan lecesepegő bor ugyanis, könnyebb levén, mint a viz, az üvegben a felszinen marad. De a tért csak ugy elfoglalja mint a viz, a sűrűdő levegő nyomása tehát bekövetkezik és a nyomás az üveg aljából a vizet szorítja be a másik csövecskébe és ezen át ki a szabadba.

Ha az üvegből már jócskán kifolyt a viz, abba kell hagynunk a produkeziót. Mert a viz elfogytával természetesen az üvegbe töltött borra kerülne a sor, hogy kiesorogjon.

Az ihászii honvédsíron . . .

*Siró szellő leng a tájon,
Bús az idő, már őszre jár,
Száraz levél zörg az ágon
Nem zengedez dalos madár . . .
Könyvem ered, búmat sírom
Elsírom az ihászii
Honvédsíron.*

*Szellővel száll sóhajtasom,
Mint az idő borult szívem
Az ihászii bús határon . . .
Könyves szemem sirva pihen,
Búbánatom alig bírom,
Elsírom az ihászii
Honvéd síron.*

*A puszta sirt száraz fűszál,
Lehullt száraz levél fedi,
Alacsony domb jeltelen áll,
Szívem búval ezért teli . . .
Fájó könyvem ezért sírom
Hullatom az ihászii
Honvédsíron*

Kosztolányi Zoltán.

VEGYESEK.

Tanulók a színházban. Az 1000 év című létványos szindarabot a népszínház igazgatósága a tél folyamán a fővárosi tanuló ifjuság számára többször elő fogja adni. A belépő jegyek ára nagyon csekély lesz, hogy minden tanulónak módjában legyen e darabot, melyből hazafiságot, s lelkesedést tanulhat, megnézhetni. Mihelyt a népszínház igazgatójától e tárgyban részletesebb értesítést kapunk, azonnal közölni fogjuk a tanuló ifjussággal.

A brassói róm. kath. főgymnázium azon alkalomból, hogy felettes hatóságától védőszentjéül Szt-Imre kir. herceget nyerte, folyó hó 5-én fényes istentisztelettel egybekötött iskolai ünnepélyt rendezett a következő műsorról: Megnyitó, tartotta Vargyasi Ferencz igazgató. Hymnus Szt. Imréről énekelte a gim. vegyes kara. Szt. Imre kir. herceg és a magyar ifjuság, felolvasás, tartotta Buslig József, fő-

gymnásiumi tanár. Magyar ábránd Hauser Miksától, hegedűn és zongorán előadták: Szabó Sándor VI. o. t. és Fiedler Károly VIII. o. t. Boldogasszony anyánk, ének a török világból, Mindszenty Gedeontól. szavalta Molnár Dénes VIII. oszt. tanuló. Ima Bánk bából, éneklé a főgymnásiumi ferfikar. — A brassói róm. kath. főgymnásium önképzőköre f. hó 7-én gyűlést tartott, melyet a mult gyűlésről felvett jegyzőkönyv felolvasása után Szele B. VII. o. t. hatásos szép szavallata nyitott meg Kiss József «Simon Judit» cz. költeményével. Ezután Fiedler K. VIII. o. t. szavallta Tompa «Levél egy kibujdosott barátom után» cz. költeményét. Majd Vitéz A. V. o. t. Petőfinek «A király esküje» cz. költeményét, Hintalan A VII. o. t. pedig Garaynak «A zarándok» cz. költeményét szavallta. Most a «Szigetvári esésének előzményei, okai és következményei» cz. dolgozat bírállata olvastatott, a dolgozatnak felolvasása az idő rövidege miatt a következő gyűlésre maradt. Ezután Otrobán R. VIII. o. t. olvasta fel «Irodalmunk a XVI. században» cz. dolgozatát. Ezt követte Tóth Pál I. VII. o. t. szavallta Arany «V. László» cz. költeményével Több elintézendő tárgy nem lévén a gyűlés névsorolvasással véget ért.

A szegedi főgimn. önképzőköre f. hó 15-én Dugonics-ünnepélyt tartott következő tárgysorozattal: Erkel: Hymnus. Énekelte az önképző kör énekkara. — Dugonics emlékezete. Beszéd, tartotta Zimányi Gyula VIII. o. t. — Nagy Sándor: Dugonics emléke. Szavallta Hentz Károly VII. o. t. — Dugonics «Magyar példabeszédek és jeles mondások» cz. munkáját méltatta Becker Mihály VIII. o. t. — Schubert: Erdőben. Énekelte az önképző-köri énekkar. — Vörösmarty Mihály: Hazaszeretet. Szavallta Timina Zoltán VIII. o. t. — Dugonics drámái. Felolvasta Brandstetter Arthur VIII. o. t. — Petőfi Sándor: A magyar ifjakhoz. Szavallta Kiss Aladár VIII. o. t. — Hoffer: Magyar király-hymnus. Énekelte az énekkar. — Dugonics, mint a magyar regény megteremtője. Felolvasta Mezeffy Agost VIII. o. t. — Eötvös József báró: Bucsú. Szavallta Gönczi Elemér VII. o. t. — Egressy: Szózat. Énekelte az önképzőkör.

A VII. ker. gimnázium «Ifjusági Körének» önképző alosztálya vasárnap e hó 8-án, d. e. 10-órakor tartotta 2-ik felolvasó ülését, melynek tárgysorozata a következő: Deutsch Lajos főjegyző VIII. o. t. emlékezése Degré Alajosról. A kör a felolvasónak köszönetet szavazott. Dalmady Zoltán VIII. o. t. «Mende-mondák a természet köréből» cz. szabad előadása, melyet

a kör jegyzőkönyvi dícséretben részesített. Weisz Lajos VIII. o. t. bírálta Fleischmann Arthur VIII. o. t. «Idealismus és realismus» cz. értekezését. II. fokra érdemesített, Greiner Miklós VIII. o. t. szavallta az «Ebéd után» és «Vízét iszom» cz. költeményeket. A szavallat II. fokra érdemesített. Kohlmann Árhúr VIII. o. t. bírálta Schlosser A. VI. o. t. festményeit. Deutsch Lajos főjegyző VIII. o. t. bírálta a «Népdalok» cz. dalsoportot, melyet a kör III. fokra fogadott el. Ezzel az ülés véget ért.

A budapesti IV. ker. közs. főreáliskola «Báró Eötvös József» önképző-köre f. hó 8-án tartotta alakuló ülését, Báthori Nándor igazgató jelenlétében, Gellért Jenő tanárelnök vezetésével. Miután az igazgató ur az ifjúságot az önképző-kör hivatásának fejtegetése kíséretében odaadó munkálkodásra hívta föl, a tanárelnök beszélt hosszabban, kifejtvén, hogy mily irányban működjenek az önképző-kör tagjai. Lelkes eljenzéssel kísért beszéde után a tisztsegek betöltésére került a sor. A tanárelnök Weltzl Károly VIII. o. t. jegyzőnek, Rambergber Géza VIII. o. t. aljegyzőnek, Kaszala József VIII. o. t. és Langer Károly VII. o. tanulókat pedig könyvtárosoknak jelölte ki. Ellenük az önképzőkörnek kifogása nem lévén, az említett tisztsegek a tanárelnök javaslata értelmében töltettek be. A következő ülés idejének megállapítása után az ülés véget ért.

A zombori m. kir. áll. főgimn. kebelében fennálló Arany János önképző-kör okt. hó 31-én, Arany János halálának évfordulójára rendkívül sikerült diszgyűlést tartott, a következő sorozattal: «Arany János emlékezete», Irta és felolvasta Goldschmidt Rezső VII. o. t. A kör a költői emelkedettségű munkát kitünőtesséssel fogadta. Azután Ernst Ármán VII. o. t. vázolta magas színvonalom álló értekezésében a magyar nép jellemének nyilvánulását Arany költészetében, végül pedig Weszelovszky Ferencz VII. o. t. a Toldi trilógiát ismertette, melyeknek tetszését a kör élénk eljenzéssel nyilvánította.

Egy citátum eredete. A német császár a berlini regatta-egyesülethez küldött üdvözlő telegrammjában használta ezt a citátumot: «Navigare necesse est, vivere non necesse» E mondás Pompejustól származik, a kinek életrajza a Plutarchos 50. fejezetében olvasható. Egy fenyegető éhínség alkalmából, az 57-ik évben Krisztus születése előtt, Pompejust biztalt meg, hogy a gabonabeszerzés összes ügyeit teljhatalommal intézze. Tizenöt embert rendelt ki melléje, de Pompejus személyesen ment

Sziciliába, Sardiniába és Afrikába, hogy a végeznivalókat mielőbb rendbe hozza. Visszajövetele alkalmával oly heves vihar kerekedett, hogy a hajósok nem akartak tengerre szállani. Ekkor fölügrott Pompejus s szigoruan megparancsolta, hogy szedjék föl a horgonyokat. «Szükséges, hogy hajóra szálljunk, mondta, de nem szükséges, hogy éljünk» A bátorságnak és férfias energiának ez a szép megnyilatkozása különben régóta ott olvasható a brémai révkapitányság homiokzatán.

A szatmári «Kazinczy» önképző-kör szept. 19-én alakult meg Jaskovics Ferencz tanár vezetésével. Ifj. elnök lett Csetkovics Miklós VIII. o. t. Főjegyző: Hatvani Béla VIII. o. t. Pénztáros: Verebi Antal VIII. o. t. Főkönyvtáros: Stein Victor VIII. o. t. Aljegyző: Lakatos Géza VIII. o. t. Alkönyvtárosok: Floutás D. és Hedry Béla VII. o. tanulók. Tartott a kör 3 rendes gyűlést; szavalltak: Tanódy Endre V. o. t. Tompa «Temetői hangok»-ját, Floutás D. Petőfi «Egy gondolat» cz. költ. Veres János V. o. t. «Veselényi hamvaihoz» Berzsenyitől, Friedman M. Vörösmarty «Vén cigány»-át Mátyás A. «Előre» Tóth K-tól. Adtak be 4 művet, kettő bírállat alatt van, egyetelfogadtak, egyet kijavításra visszaadtak. A sikerültnek elfogadott mű a «Falun» cz. elbeszélés, szerzője az ifj. Elnök. A kör decz. elején Vörösmarty emlékére diszgyűlést fog tartani.

A pápai ev. ref. főisk. képzőtársulat f. hó. 8-án tartotta V. rendes gyűlést Tek. Dr. Kaposy Lucian tanár-elnök ur vezetésével. Mult gyűlés jkv. felolvasatván, hitelesítést nyert. Jakab István olvassa «Tompa M. nemz. lyrai költő» cz. székfoglalóját. Veress István pénztáros jelenti, hogy Elnök ur a társulat részére előfizetett az «Egyetemi Lapok»-ra. A társulat köszönettel fogadja. Szánthó Gyula titkár jelenti, hogy Nagyt. Dr. Antal Géza tanár ur a társulat-könyvtárának több beceses művet ajándékozott az ajándékot, a társulat köszönettel fogadja. Veress István, Kosztolányi Zoltán, Steiner Pal, bírállják a 7. sz. «Ábránd» cz. prózát. Tóth Kálmán szavallja «Ebéd után» Petőfitől. — Az idő előre haladottsága miatt a gyűlés véget ért.

FEJTÖRŐ.

— Rovatvezető: Császár József. —

1. Számtani kérdés.

Hány forintért vette a kereskedő azon árut, melyen 245 frtnyi eladási ár mellett $\frac{3}{4}$ -szer annyi %0-ot nyert, mint a hány frton az árut vette?

2. Földrajzi kérdés.

Melyik folyó az, a mely a krajnai Karszton a Schneeburg közelében ered? Szt.-Canziannál egy tölesérbe süllyedve eltűnik s 37 km. távolságban Dieno mellett ismét előtör s innen kezdve, , hogy nevezik?

3. Történelmi kérdés.

Ki volt azon férfiú, a ki résztvett az első kereszties háboruban és Jeruzsálem ostromában s Askatonnál kitüntette magát? Guiscard Róbertnek unokaöccse.

4. Természetrizai kérdés.

Melyik gomba az, a melynek kalapja boltozatosan szétterjedő, szélén finoman csikozott, felszínén többnyire szemölcsös; felhámja nyúlós, tönkje pókhálószzerű velővel telt, nyáron és ősszel nő homokos erdőkben és erdős réteken? Nagyon mérgező, részegítő és bódító hatása.

5. Vegytani kérdés.

Földünk nehézség ereje az egyenlítőn $g = 978061$ m., mekkora lenne, ha földünk nem forogna tengelye körül?

6. Babyloni ósület.

Barts Lajostól.

A 45-ik számban közölt fejtörő kérdések megfejtése? **Számtani kérdés:** A keresett három szám: 12, 18, 27, vagy 27, 18, 12. E haladvány 10 első tagjának összege 4673203125. — **Földrajzi kérdés:** Répeze folyó. Ausztriában Lichtenegg mellett ered. A Rába egyik ágával egyesülve a Tóközt alkotja. Rábca néven ömlik a Rábába Győrnél. — **Történelmi kérdés:** XII. Károly a pultavai vereség után a törökökhöz menekült. 1718. decz. 11-én Friedrichshalt ostrománál lövetett agyon. **Természetrizai kérdés:** Kaszásópók falangya (phalangium opilio), a párkányok (arachnoideae) osztályába tartozik. — **Vegytani kérdés:** Scheiner Kristóf.

A 45. számban közölt fejtörő kérdések megfejtői: Hodács Ágost, Kulcsár Kálmán, Marikovszky László, Lombory Dezső, Kerényi Béla, Grau István, Ács János Kállay Béla, Áronfy Ernő, Deutsch Manó, Köhn Károly, Fleischmann Jenő, Szegfi Mór, Obermayer János, Schrei-

ner Kálmán, Ehrenfeld Jenő, Offenmüller Zsigmond, Várady Béla, Hazay Imre, Gadó István, Szvetics Gábor, Falussy Béla, Meisner Jenő, Báder Gusztáv, Kerényi Béla, Glass Jenő, Kutkovics István, Hegedüs Ferencz, Kerbler Lajos, Szepessy Gyula, Kasztner Gyula, Zombory Dezső, Fodor Béla, Pintér József, Orbán Károly, Havassy Dezső, Berényi Antal, Retek Gyula, Havassy Jenő, Steinberger Lajos, Liebelt Ferencz, Szigeti Sándor, Sziklay József, Salmayer Ferencz.

A könyvjutalmat Falussy Béla nyerte el Budapesten, (Krisztina-körút 1. sz.)

IRODALOM.

Az 1848–49-iki magyar szabadságharcz története című nagyszabású munkából most jelent meg a 68-ik füzet, a melyben Gracza György az 5 megszo-kott élénk és vonzó irmodorával a függetlenségi nyilatkozatot beszéli el. Szerfölött érdekes része a füzetnek a nagy-sallói csata leírása is. A szerző betegsége miatt mulasztást a kiadó czég Lampel Róbert (Wodiáner F. és fiai) azzal igyekeznek pótolni, hogy ezt a füzetet négy ivben adta ki.

A Magyar nemzet története. A monumentális alkotások közül nem utolsó helyet foglalják el azok, melyeket a szellemi munka a magyar irodalom emelt az ezredév emlékére. Ilyennek mondhatjuk méltán, mert az is a Szalay-Baróti «Magyar nemzet történetét», melylyel a Lampel Róbert (Wodiáner F. és fiai) budapesti kiadóczég kívánt hozzájárulni a millennium emlékének megőreghítéséhez. Mert hiszen nyelve mellett történetében él egy nemzet! Jelzett emlékszerű nagy munkából most vettük a 49-ik füzetet, mely különösen köti le figyelmünket. Felgördül benne hazánk egyik legdicőségesebb korszaka, eseményeinek történelmi függönye. Thurzó György, a Báthoryak, Bethlenek és Pázmányok hőrszi szereplésével egészen II. Mátyás ktrály haláláig. Mily gazdag s érdekes tartalom, mily dus képdisz ismét.

Szerkesztői telefon.

K. Zoltán. 1. Talán a jövő számban. 2. Nem tudjuk. — R. M. Miskolcz. A szabadság az akarat önálló megnyilatkozása, képesség bármit tenni, a mit a törvények megengednek; az egyenlőség a polgárjogok, a törvényelőtti egyenlőség, a testvériség a kölcsönös szeretetnek, jóindulatnak akar jelszava lenni. Egyclőre többet nem mondhatunk.

A lap szétküldésére vonatkozó felszólalások, czimváltoztatások s előfizetési pénzek nem a szerkesztőségbe, hanem a kiadóhivatalba (Teréz-körút 23.) küldendők. Több kérdésre a jövő számban.

«Kosmos» müintézet nyomása. Budapest, VI., Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA.

Előfizetési árak:
Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.
Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNÉL
Göygyinasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda és hírlapkiadó reszv.-társ.

SZERKESZTŐSEG:
Budapest, IX., Soroksári-utca 31.
KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Teréz-körút 23. sz.
KÉZIRATOKAT
nem adunk vissza.

Kurucz nóták.

(Endrődi Sándor könyve.)

A mint a költő borongva járta az erdőt, rozsdacette, vén hangszerre bukkant. Fölvette, hátha van benne lélek? Belefűtt és ime, igéző hangok zengettek föl: tárogató szava sirt keresztül a levegőn...

Ősdi, régóta feledtségbe vett korszak tanulmányozásába mélyedt egy poéta és az csudamódon meghihlette érző szívét. A tények, az események alapján, a pusztá adatok kapcsán egy-egy gyönyörű dal fakad dalos ajkán. Megannyi üde harmatos virág, együttve drágalatos rét, melyről a mult fuvalma csap meg bennünket, magával hozván régi szép dicsőség mámorító illatot.

Endrődi Sándornak ez a könyve valóságos esemény. Minden túlzás nélkül elmondhatjuk, hogy az utolsó két évtized kevés ily remek, ily örvendetes lyrai gyűjteményt produkált. E versekből nem zúgnak föl nagyigényű, ezizomás szólások, eszmeterhes frázisok, az egyéniség előtérbe tolnakodni szerető tényezője nem zaklat bennünket: az egész egy nagy kornak megjelentett képe, az egészen nagy idők szelleme, hangulata ring végiglen. Nem esetleg kivivott nagy eredményekért, erőkifejtésért tekintünk vissza bámulattal és kegyelettel ezen időszakra, hanem azért, mert a magyar sohasem volt oly igazán magyar, sohasem volt annyira hű faji jelleméhez, sohasem közelítette meg annyira a magyarról táplált ideált, mint ép ekkor. Hova lünt ekkor az annyit emlegetett, fatális keleti renyhesség? Férfias, létért való küzdelemmé vált élete, küzdenie kellett a nemzetnek szabadságért, a kiváltságosnak jogaiért, a szegénynek talpalatnyi földjéért és betevő

falatjáért, küzdenie kellett a leggyűlöltebb ellenség, a német ellen és fájdalom! saját véreivel szemben is.

Ezen kor érzésének, tehát a legtisztább magyar lélek világának tükre Endrődi Sándor könyve, az ujjonnan fölfrissített kurucz nóták. Keménykedjék bár rajtunk a jelenkor kozmopolitásának kérge, olvassuk el ezt a könyvet s az belőlünk, Saulusokból, Paulusokat alakít. A nemzeti és faji érzésnek elfojtott, de mégis bennünk rejlő szikrája fellobog és urrá lesz egész lényükön. Értünk és érezzük, értjük és érezzük, hogy itt magyar szól magyarhoz Fিয়েlem és fogékonyság tehát!

Járunk a jelenben
S hirtelen átremben
Életünk a multba!

Szeretnők ledobni korunknak ránk nehezedeő jármát és rajongó örömmel andalognánk amaz időkben, megválnánk mostani javainknak édeskés egyhanguságától és megosztanók az akkori zivataros viszonyokat. Hadd sopánkodjunk a bánatba borult szegény magyar haza sorsán, sózzuk könnyel a kenyerünket, szidjuk a kaján németet és reménykedjünk jóleső bosszuban országunk megváltásában! Hallgassuk Rákóczy csatára hívó kürtjének riadását, élvezzük a győzelmek gyönyörét, a kurucz vitézek hetyke, labanczra agyargó fogadkozásait, majd keseregjünk a szerencse lehanyatlásán, kárhoztassuk a galád árulókat. Végül sirjunk együtt e levertekkal, bánkódjunk a bujdosók méla bánatával és borongjunk a Márványtenger idehangzó mormolásán... Haj Rákóczy, haj Beresényi!